

DOI: 10.38146/BSZ.2020.8.1

Berki Imre

A magyar tűzoltóság 150 éves története

150-year history of the Hungarian firefighters

Absztrakt

2020-ban ünnepeljük a Magyar Tűzoltóság fennállásának 150. évfordulóját. A tanulmány a Belügyminisztériumban 2020. február 3-án elhangzott előadásom írásos változata, így nem érinti azokat a kérdéseket, amit a konferencia későbbi előadói fejtettek ki részletesen. Azokat a mérföldköveket jelöli ki, amelyek meghatározók voltak a szervezet fejlődésében. A terjedelmi korlátok miatt ezek részletes kifejtésére nincs lehetőség, de egy átfogó képet ad a szervezet történetéről.

Kulcsszavak: tűzvédelem, diáktűzoltóság, önkéntes tűzoltóság, gyári tűzoltóság, hivatásos tűzoltóság, tűzvédelmi jogszabályok, jelentős tűzesetek, állami tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság, katasztrófavédelem

Abstract

We celebrate the 150th anniversary of the Hungarian Fire Brigade in 2020. This paper is the written version of my lecture presented at a conference in the Ministry of Interior on the 3rd February 2020. The paper is not concerned with questions, which were touched detailed by other attendants of the conference. My contribution presents a panoramic view of the history of the firefighters and attempts to point out the milestones in the development of the Hungarian Fire Service.

Keywords: fire defence, students' fire brigade, volunteer fire brigade, factory fire brigade, professional firefighters, fire safety laws, important fires, state fire service, municipal fire department, disaster management

Bevezetés

A barátságos tűz féken tartására, a barátságtalan megzabolázására tett elméleti, gyakorlati teendők sokaságától tarka az emberiség történelmi útja. A homo erectus 790 ezer évvel a jelenkori ember előtt már használta a tüzet. A tűz nagyon fontos szerepet töltött be az emberré válás folyamatában. A beszéd és a tárgyhasználat mellett a tűz megszelídítése emelte ki az embert az állatvilágból (Berki, 2014, 24.).

A szervezett tűzoltóság megjelenése hazánkban

„*Ubi Dolor Ibi Vigiles*” – Ahol a fájdalom ott a tűzoltó. A Római Birodalom élen járt a tűz elleni védekezésben is, s voltaképpen a mai tűzoltóság történetét a római egységekig vezethetjük vissza. Pannónia területén Aquincumban, Savariában és más városokban a tűzoltás és az éjjeli őrség feladatait a különböző kézműves társulatok, főleg a faberek és a centonariusok testületei, collegiumai látták el. Aquincumban számos tűzoltó vonatkozású emlék, kőfelirat került elő, közülük a leghíresebb az 1931-ben feltárt aquincumi polgárvárosi tűzoltó lakatanyánál előkerült víziorgona-maradvány. Az Aquincumban található római kori tűzoltólaktanya pincéjéből egy, az ókori leírásokban hydraként (víziorgona) megnevezett hangszernek a maradványai kerültek elő. A hangszer a fennmaradt latin nyelvű bronz ajándékozási tábla szerint 228-ban vásárolta Gaius Iulius Viatorinus, a tűzoltóegylet parancsnoka, s adományozta saját tűzoltói számára. Ez hazánk első megtalált tűzoltó emléke.

Szent Flórián, az Isten tűzoltója

Szent Flórián az egyik legnépszerűbb és leggyakrabban ábrázolt középkori szent. Az emberek a tűzzel szemben teljes kiszolgáltatottságban éltek, ezért szükségük volt emberfeletti erővel bíró külső segítségre. Személye a tűzoltó munka lényegét testesíti meg: az állhatatosságot, becsületet, önfeláldozást és segítségnyújtást. Szinte a tűzoltók védjegyévé vált. Tisztelete a szervezett tűzoltóságok megjelenésével erősödött fel. Képe megjelent a tűzoltó zászlókon, neve szerepelt a jelmondatokban, május 4-e igazi tűzoltó ünnepé vált (Berki, 2013).

Tűzvédelem a középkorban

A letelepedéssel, az állandó épületek megjelenésével a városok kialakulásával szükségessé vált az építmények közötti tűztávolságok előírása, tűzoltóeszközök készenlétben tartása, tűzoltás céljára víz biztosítása. A magyar korona országaiiban a tüzek megelőzése, elterjedésének megakadályozása, megfékezése a középkortól a települések iparosait tömörítő céhekre rótt felelősségben, és a lakosság hathatós támogatására épülő tevékenységi rendben valósul meg. A céhek, mint kötelezett szervezetek a később megalakuló köteles tűzoltóságok elődjeként a helyi előírások szerint működtek az 1872. évi megszüntetésükig. A 12. századtól kezdve városi, illetve vármegyei szabályrendeletek már éjjeli őrök kijelölésére és tevékenységére adnak utasítást. Az 1500-as évektől a települések nagy részét bakterek (őrök) vigyázták, akik éjszakánként óránkénti kiáltással figyelmeztették az embereket az idő múlására, sőt arra is, hogy a vízre és a tűzre legyenek kellő tekintettel. Tűz esetén kötelességük volt az emberek riasztása.

Szervezett tűzoltóságok megjelenése

Diáktűzoltóságok

A tűzoltás a középkortól kötelezően a céhek feladata volt. A céhek tagjai azonban a város különböző részein laktak, és néha hosszabb idő telt el – különösen éjszaka –, amíg összejöttek, ezért azokon a helyeken, ahol iskolák voltak az iskolák tanulóit is bevonták a tűz oltásába – így jöttek létre a diáktűzoltóságok. A fiatalok csatasorba állítása nem véletlen, hiszen a kollégiumokban szigorú törvények szerint éltek, az iskolai év alatt együtt voltak, így bármikor mozgósítható, kiaknázandó erőt jelentettek az iskolákat fenntartó települések számára. A történelmi Magyarország diáktűzoltóságai (Debrecen, Sáropatak, Hódmezővásárhely, Kunszentmárton, Marosvásárhely, Nagyenyed, Gyulafehérvár, Székelyudvarhely, Eperjes, Nagyszombat, Kalocsa) az önkéntes tűzoltóságok elődjeként a kollégiumok épületeinek védelmére szerveződtek, de a városban keletkezett tüzek oltására is felhasználták őket.

Gyári tűzoltóság

Az ipar fejlődésével hazánkban is megjelentek a nagyobb méretű ipartelepek. Elsők között 1840-ben alakult az I. Császári és Királyi Szabadalmazott Dunagőzhajózási Társaság Óbudai Hajógyár. 1855-ben szervezték meg a gyár

tűzvédelmét. 1860-ban a Budai Ganz gyár alakított tűzoltóságot. Ezt követően a gyárak, üzemek tulajdonosai felismerték, hogy elemi érdekük az üzemük tűzvédelmének biztosítása, így saját vállalati tűzoltóságokat szerveztek. Ezek a szervezetek a mai létesítményi tűzoltóságok elődei.

Az első önkéntes tűzoltó egyesületek

A királyi Magyarországon elsőként 1835-ben az Aradi Önkéntes Polgári Tűzoltókar jött létre. *„A tűzoltókar, mint egyesület alakult 1835. augusztus 27-én, midőn a Főtéren a templom soron Bujanovics kereskedő házában esti 5 óra tájt, tűz támadt, mely az egész várost végveszéllyel fenyegette: a padláson ugyanis hét mázsa lőpor volt, tonunakban elhelyezve. A polgárok erről értesülvén, első teendőjük volt a veszedelmes robbanó szert a tűz közeléből biztos helyre távolítani. Athatolva a csapkodó lángokon Ritt Józsefnek pár társával sikerült a tonunákat a közeli 5 pacsirta utca egyik pincéjébe elhelyezni.”* (Lakatos, 1881, 191.) A tűz eloltása után megfogalmazódott a rendszeres tűzoltó egyesület megszervezésének ötlete. Másnap küldöttséget menesztettek a városi tanácshoz és támogatást kértek a tervezett egyesület felállításához. A tanács 1835. szeptember 7-i ülésén elfogadta a felajánlott szolgálatot és a tűzoltókat a városi kapitány parancsnoksága alá helyezte. Alapszabályukat a nagyváradi Császári Királyi Helytartósági Osztály 1857. július 10-én 11.987. szám alatt hagyta jóvá. Addig a városi tanács engedélye alapján működtek (Tarján–Minárovics, 1968, 9.).

Az elsők között alakult magyar önkéntes tűzoltóságok közül meg kell említenünk a budai tűzvédőrséget is, jóllehet ennek a baráti társaságnak nem volt alapszabálya, de 1845-től részt vett a tűzoltásban. Az aradi példa alapján azt gondolhatnánk, hogy gomba módra szaporodtak az önkéntes tűzoltóságok, de ezek létrehozását két súlyos ok is gátolta. Egyik a lakosság egy részének közönye, sokan ugyanis úgy vélték, hogy az idejét múlt, kapkodó, rendszertelen céhes tűzoltási módszereket az új egyesületek is folytatni fogják (Szilágyi–Szabó, 1986, 177.). A másik akadályát a központi hatalom képezte, amely attól félt, ha engedélyezi ezek létrehozását, a magyarok újabb felkelést szerveznek. A céhes tűzoltóságok korszerűtlenségét sok településen felismerték és külföldi tapasztalatok alapján megalakították saját tűzoltóságaikat.

1863-ban Sopronban alakult meg a helyi torna- és tűzoltó egyesület. A kiegyezés előtti enyhülés hatására a soproni egyesület 1866-ban megkapta a működési engedélyt. A kiegyezésig még több városban kíséreltek meg tűzoltó egyesületet alapítani. A pesti önkéntes tűzoltó egyesület indulása is 1863-tól számítható (Roncsik, 1938, 257). 1863-ban Székesfehérváron megalakított társulat tevékenységét a helytartótanács ugyan nem tiltotta meg, de működését különös

figyelemmel kísérte. Komárom 1864-ben kérte a helytartótanácsot, hogy erősítse meg tűzoltótársulatuk alapszabályát, amelyet azonban elutasítottak (Szilágyi–Szabó, 1986). Ezt az akadályt csak a kiegyezés háríthatta el.

Gróf Széchenyi Ödön a hivatásos tűzoltóság megalapítója

Elévülhetetlen érdemeket szerzett a Magyar Tűzoltóság létrehozásában gróf Széchenyi Ödön. Kezdeményezésére a Pesti Önkéntes Tűzoltóság alapszabályát 1866-ban jóváhagyták, de csak 1869-ben tudta csapatát begyakoroltatni. Mászótornyot állítottak fel a tornaegylet telkén, és a gróf által beszerzett két angol fecskendőn gyakorolták a szerelést. A kiképzés eredményeként az önkéntesek alkalmassá váltak a tűzoltószolgálat ellátására. Az önkéntes tűzoltók tényleges szolgálata abból állt, hogy az Eskü téri őrtanyán egy őrparancsnok és nyolc tűzoltó éjszakai szolgálatot (este 9-től reggel 5-ig) tartott. Ők nappal polgári foglalkozásukat űzték, miért is a folytonos szolgálatot nem vállalhatták. Nappali szolgálataikra azonban nem került sor, az éjszakai szolgálatot 1870. január 9-ével kezdték meg. Az önkéntes tűzoltósággal azonban nem lehetett ellátni a tűzoltói szolgálatot, ezért Széchenyi fizetett, hivatásos tűzoltóság létrehozását indítványozta. Megszervezése körül már nem merültek fel olyan akadályok mint az önkéntes tűzoltóságnál, s Pest város tanácsa is hamar belátta, hogy nem lehet pusztán csak az önkéntes tűzoltóságra támaszkodni. 1870. február 1-jén felállt a 12 főből álló csapat, mely az Eskü (Március 15.) téri őrségen megkezdte szolgálatát. Mindkét szervezetnek, az Önkéntes és a Hivatásos Tűzoltóságnak is gróf Széchenyi Ödön lett a főparancsnoka. Széchenyi, mint főparancsnok szinte minden tüzesetnél jelen volt, s jelenlétével fokozott munkára buzdította a tűzoltókat. A tüzesetek közül ki kell emelni a Nemzeti Színház díszletraktárának égését 1871. szeptember 13-án, amikor a tűzoltók emberfeletti munkával tudták csak megmenteni a színház épületét és a ruhatárat. A tűzoltók közül többen megsebesültek. A tűznél megjelent gróf Andrássy Gyula miniszterelnök, aki személyesen is meggyőződött a tűzoltók önfeláldozó munkájáról. A színészek a tűzoltóság tiszteletére hálaelőadást rendeztek és a bevétel felét eljuttatták a szervezetnek. A tűzoltóság önfeláldozó tevékenységének híre eljutott a királyhoz is, aki a mentésben résztvevőket arany és ezüst érdemkereszttel, Széchenyi Ödönt a Lipótrend lovagkeresztjével tüntette ki. Széchenyi, mint tűzoltó főparancsnok nagy figyelmet fordított a testületek felszerelésének minőségére, korszerűségére. Angliából hozatott fecskendőket, köztük az újdonságnak számító gőzfecskendőt. 1874-ben Gróf Zichy Ferenc megbízásából és a külföldi követekkel történt egyeztetések alapján, Abdul-Aziz szultán diplomáciai úton

érintkezésbe lépett I. Ferenc Józseffel, aki személyesen is ismerte Széchenyit, s kérte, hogy a gróftól küldje ki Konstantinápolyba a tűzoltóság megszervezésére és begyakorlására. Ekkor még nem sejtette, hogy ez a küldetés élete végéig szól.

Magyar Országos Tűzoltó Szövetség

Az Országos Tűzoltó Szövetség megalakításának eszméje Sopronból indult és Rösch Frigyes nevéhez kötődik (Markusovszky, 1911, 4.). Megalakításának eszméjét felkarolta gróf Szechenyi Ödön. Az alakuló közgyűlést 1870. december 5-én tartották meg Pesten, ahol 17 egyesület 52 képviselője vett részt (Roncsik, 1935, 17.). A szövetség elnökének Széchenyi Ödönt választották. A szövetség alapítói az új szervezet céljait az alábbiakban fogalmazták meg: a tűzoltók érdekeinek képviselete a törvényhozással, a kormánnyal és a hatóságokkal szemben. Ezek felé a tűzoltók panaszainak, óhajainak és kívánságainak tolmácsolása. A tűzvédelem helyzetéről szóló statisztikai adatok gyűjtése, kezelése, időszakos jelentések készítése, azok közzététele. A tűzvédelem, a tűzoltás elméletének és gyakorlásának fejlesztése, ezek útjában álló akadályok elhárítása. A tűzoltók képzése.

Az 1888. évi tűzrendészeti kormányrendelet

Fontos lépés volt a rendelet megjelenése a tűzoltásügyi jogi szabályozása szempontjából. A legjelentősebb rendelkezése az volt, hogy tűzrendészeti szabályrendelet kiadására kötelezéssel felelőssé tette a település önkormányzatát a tűzvédelemért. Tűz megelőzési szabályai között kiemelten foglalkozott az építési szabályokkal. Intézkedett tűzoltáshoz szükséges eszközök beszerzésére, s mindenkor használható állapotban tartásukra. A tűzoltáshoz szükséges vízkészletek biztosítására. A szakszerű tűzoltóságok létesítésére, a működésükhöz szükséges tűzoltószerek készletben tartására: fecskendő, vízhordó kocsik, létrák és kézi szerszámok. Bevezette a szabványos tűzoltócsavar-idomot. Így a különböző települések fecskendői azonos tömlőket használhattak. A tűzrendészeti ellenőrzésbe bevonták a tűzoltóparancsnokot, és arról kötelező volt jegyzőkönyvet készíteni. A tűzoltást az erre a célra alakult és kiképzett tűzoltóság feladatává tette. Kategorizálta a tűzoltóságokat, ezek a díjazott (hivatásos) tűzoltóság, önkéntes tűzoltóság és a községi (köteles) tűzoltóság. Bevezette a tűzoltói szolgálati jelvény intézményét. A szolgálatban levő tűzoltót hatósági személynek minősítette. Ez az első olyan jogszabály, amely megfogalmazza a tűzrendészeti

hatóságot, mint fogalmat. Tisztázta a tűzoltásvezetés és a magántulajdonba való beavatkozás kérdéseit. Kötelezővé tette a szakszerű tűzvizsgálatot és annak előre meghatározott minta szerinti jegyzőkönyvezését. Elrendelte, hogy a büntetőeljárásból befolyó összegek egy részét a tűzoltók segélyezésére kellett fordítani.

A nemzetközi tűzoltószövetség III. Budapesti kongresszusa, 1904. augusztus 14–21.

1900. augusztus 12-én, a Párizsi Világkiállítás idején több ország kezdeményezésére alakították meg a nemzetközi tűzoltószövetséget. Magyarország alapító tagja volt a szövetségnek, a magyar küldöttséget Gróf Széchenyi Viktor, a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség elnöke vezette. A szövetség célul tűzte ki, hogy rendszeres időközönként kongresszusokat és szimpóziumokat szervezzen a tűzvédelem előmozdítása érdekében. 1902-ben Berlinben tartották a második kongresszust. A III. kongresszust 1904. augusztus 14–21. között rendezték Budapesten. Magyarországnak sikerült elérnie, hogy a nemzetközi szövetségbe ne Ausztriával összekapcsolva – mint monarchia –, hanem önálló államként szerepeljen. A kongresszus védnökségét József főherceg vállalta. A rendezvény nyitánya a tűzoltószerek-kiállítás megnyitása volt az Iparcsarnokban. A kiállítást meglátogató magyar tűzoltók saját szemükkel győződhetek meg arról, hogy a korszerű tűzoltószereket a hazai gyárosoktól és kereskedőktől is beszerezhetik és nem kell feltétlenül a külföldiekhez fordulniuk. A kongresszuson 101 külföldi küldöttel együtt összesen 1026 fő vett részt szakmai előadásokon és gyakorlati bemutatókon. Megtekintették az Operaház tűzbiztonsági berendezését és a záporpróbáját, valamint a Klotild-malomnál 274 budapesti tűzoltó bevetésével rendezett kombinált gyakorlatot nézték végig. A kongresszus hatása nemzetközi viszonylatban eredményes volt, az elhangzott előadásokból – mai szóhasználattal élve – konferenciakötetet készítettek Breuer Szilárd titkár vezetésével magyar, német, francia és angol nyelven, és ezeket megküldték a résztvevőknek (Szabó, 1986, 260–269.).

Jelentős tüzesetek

Pest látott már nagy tüzeket. 1889-ben a Gyapjú utcai német színház égését, 1902-ben a Concordia malom tüzét, 1903 februárjában a New York palota lángjait, de a Párizsi Nagyáruház 1903. augusztus 24-i leégésének emléke majdnem mindegyikét elhomályosította. A tüzet az egyik kirakati lámpa elektromos

vezetéke okozta, amely ráadásul teljesen szabálytalanul körbe volt rakva mindenféle gyúlékony holmival. Az áruház menthetetlen volt, öt óra alatt teljesen kiégett. Az oltási és azt követő takarítási munkálatok 59 órán át tartottak, közben a tűzoltókat folyamatosan cserélték. Ekkor 215 tűzoltó szolgált a székesfővárosban, akik közül 75 teljesített szolgálatot az esetről, munkájukat 25 önkéntes társuk segítette. A tűzben tizenhárom ember vesztette életét: tizenketten a zuhanás következtében lelték halálukat, egy áruházi alkalmazott menekülés közben elájult, s nem tudták kimenteni, bennégett. A helyszínre kiérkező 11 orvos és 38 mentős 25 polgári személyt és 16 tűzoltót elsősegélyben részesített, és további 34 báméskodó vagy menekülő is kisebb segítségre szorult. Kimenthető, hogy a Párizsi Nagyáruház tűzkatasztrófája változásokat okozott a tűzoltóság fejlődésében. Az esetet követő vizsgálat rávilágított a tűzoltók hiányos felszereltségére, például a fecskendőket illetően. Megállapították, hogy a fecskendők állapota nem megfelelő, és a tűzoltóság ellátását általánosságban is felülvizsgálat alá vonták az esetet követően. A tűzvész után rendeltek az ulmi Magirus gyártól egy benzinmotoros autófecskendőt, de ez nem igazán váltotta be a hozzá fűzött reményeket. 1908-tól elektromobilokat használtak, majd 1914-re 14 darabból álló járműparkot vásároltak. Megsokszorozták a fecskendők számát, és a tűzkatasztrófa után kezdték bevezetni a spinkler készülékeket. Ezek önműködő, vízzel oltó zuhanyberendezések, melyek nálunk nem igazán terjedtek el (Perczel, 2012, 237–276.).

Ökörítőfülpös soha nem felejt el azt a tragédiát, ami 1910. március 27-én történt a településen. Ez a tűz hazánk és a korszak legtöbb áldozatot követelő tűzvésze volt, és a világon is a legnagyobbak között tartották számon. 312 ember vesztette életét, 99-en sérültek meg. Egy rendezvényen a díszítést szolgáló egyik hólyaglampa kigyulladt, amelyet kardjával le akart vágni egy szabadnapos huszár. Nem tudta, hogy nem madzagon lóg, hanem dróton. A kard felcsapta a lángot a drót végével a mennyezetre, ami szinte azonnal lángot is kapott. A mulatók próbáltak menekülni, de a két kijáratot zárva találták. A rendezők ugyanis így akarták megakadályozni, hogy a húsvéti bálba jegy nélkül jussanak be a mulatozók. A kijáratok elé ezen kívül padokat szegeztek, ami megakadályozta a kívülről való bejutást is. A menekülők egymást lökdösve, taposva próbáltak kijutni az égő csürről.

A tűzvédelem helyzete a századfordulótól Trianonig

A századfordulón a Magyar Királyság területén 60 667, döntő többségében önkéntes és hivatásos tűzoltó tevékenykedett. 1913-ban még csupán 11 városban műkö-

dött hivatásos tűzoltóság (Arad 1892, Budapest 1870, Cegléd 1911, Győr 1908, Hódmezővásárhely 1892, Kecskemét 1902, Marosvásárhely 1911, Nagyvárad 1911, Szabadka 1890, Szeged 1879, Újpest 1910) (Réti, 2003). Az I. világháború kitörését követően az általános mozgósítás következtében a tűzoltói állomány jelentős részét behívták katonai szolgálatra. Az itthon maradt tűzoltókra fokozott szolgálati feladatok hárultak. A háború új fejezetet nyitott a tűzoltóság életében.

A tűzvédelem helyzete Trianon után

Az I. világháborút lezáró békeszerződéseket követően az ország területe harmadára csökkent, ezért a közigazgatási rendszert újjá kellett szervezni ahhoz, hogy ismételten működőképes legyen. Az újjászervezést a világháború előtt kialakult struktúrában, de a csökkent területet figyelembe véve oldották meg. A közigazgatás struktúrája maradt tehát a háború előtti formájában. A 30.000/1925. B. M. számú tűzrendészeti kormányrendelet megpróbálkozott a hiányok pótlásával. Ezért egyrészt az 1888. évi rendelet végrehajtásában történt hiányosságokra, mulasztásokra hívta fel a figyelmet, újra elrendelve az abban meghatározott kötelezettségeket, tűzrendészeti-, valamint építési szabályrendeletek megalkotását, illetve felülvizsgálatát. Tételesen meghatározta a helységekben kötelezően készenlétben tartandó tűzoltószereket. Új elemként a gyárak, malmok és nagyobb ipartelepek tulajdonosait megfelelő tűzoltószerek beszerzésére és készenlétben tartására kötelezhette, és az üzemeltetést, ha a szereket nem biztosították, be is tilthatta. A nagyobb uradalmakat is kötelezhették a szükséges tűzoltószerek beszerzésére és tartására. Kötelezte a legalább 300 lakóházból álló községeket egész éven át tartó éjjel-nappali tűzoltókészlet (ügyelet) biztosítására. Feladatuk tűz esetén a riasztás, a tűzoltószerek készenlétbe helyezése és a legelső tűzvédelmi és mentőintézkedések megtételéről való gondoskodás volt. A tűzjelzés meggyorsítása érdekében elrendelte, hogy azokon a településeken, ahol van telefonhálózat, ott a tűzoltólaktanya, illetőleg az őrség helye is telefonállomással legyen ellátva. Az önkéntes tűzoltóság a községi előjáróság, illetve a városi tanács felügyelete alatt állt. Azokat a településeket, ahol a lakosság lélekszáma nem tette lehetővé önkéntes tűzoltóság létesítését, köteles tűzoltóság megalakítására kötelezte. A jogszabály azokat a rendezett tanácsú és törvényhatósági jogú városokat, ahol nincs rendszeres (hivatásos) tűzoltóság, azok létesítésére kötelezte. A fenntartásról a település költségvetésében kellett gondoskodni. A rendelet előírta, hogy azokban a városokban, ahol önkéntes mentőegyesület nincs és annak alakítása akadályokba ütközik, ott a mentőszolgálatot is a hivatásos tűzoltóság keretében kell megszervezni. A ren-

delet bevezette a tűzoltói beosztásokra a képesítési követelményeket. A központi hatalom az eddigieknél jelentősebb figyelmet szentelt a tűzrendészetre. Előírta, hogy rendszeres, közszolgálati illetménnyel ellátott vármegyei tűzrendészeti felügyelői állásokat hozzanak létre. A rendelet eredményeként az új helyzetnek megfelelő szabályozásra került a csonka Magyarország tűzvédelme. A rendelet lassan váltotta be a kiadásához fűzött reményeket. A tűzoltóságok szervezése nagyon vontatottan haladt.

Az első tűzrendészeti törvény

A tűzvédelem fejlesztéséről szóló 1936. évi X. törvénycikk, mint kerettörvény, a tűzrendészeti igazgatás területén egységes irányt adott a tűzrendészet fejlődésének, ezért az ország tűzrendészeti helyzetének javítását nagymértékben segítette. Különösen a tűzoltóságok létesítésére vonatkozó rendelkezései voltak rendkívül jelentősek, a törvényhatósági jogú és a megyei városokat kötelezte hivatásos, a többi települést önkéntes vagy köteles tűzoltóság fenntartására. A belügyminisztert feljogosította arra, hogy a településeket tűzoltói szervezetük és berendezésük kiegészítésére kötelezhesse. Gondoltak az addigra már kialakuló nagy ipari- és mezőgazdasági üzemek tűzvédelmére is, kötelezve azokat tűzoltóság létesítésére és tűzvédelmi eszközök beszerzésére. A törvény tartalmazott a tűzrendésztől idegen, de szükséges rendelkezéseket is a légoltalomra vonatkozóan. A tűzrendészeti felügyelői rendszer bevezetése és a felügyelők szakmai képesítési követelményei elismert szakterületté tették a tűzrendészetet. Ennek folyománya volt, hogy a tűzrendészeti felügyelők, tűzoltóparancsnokok hivatalból tagjai lettek a törvényhatósági bizottságoknak. A tűzoltóságok tűzoltószövetségbe tömörítése a szervezettség és a szakszerűség fejlesztését segítette elő. A biztosítók tűzrendészeti járulék fizetésére történő kötelezése segítette az anyagi gondokkal küszködő tűzoltóságokat. Gondoskodott a községek tűzvédelmének fontos kérdéseiről, a mezőgazdasági termények tárolásáról és az éjjeli őri szolgálatról. A tűzoltóságok szervezésének is új lendületet adott a törvény.

Az első magyar tűzvédelmi törvény szövegtervezetének megfogalmazásában és szakmai vitáiban, majd a végrehajtási jogszabályok előkészítésében kiemelkedő szerepe volt Roncsik Jenő debreceni tűzoltóparancsnoknak, a kor meghatározó tűzoltó személyiségének. A magyar királyi belügyminiszter 180.000/1936 B.M. számú rendelete a tűzrendészet teljes és átfogó rendezése érdekében került kiadásra. Alkalmas volt arra, hogy felölelje az összes, a gyakorlati életben addig bevált, valamint a megváltozott társadalmi, gazdasági viszonyoknak megfelelő tűzrendészeti szabályokat. Ebben határozták meg a tűzvédelmi hatóság hatáskörét

tételesen, a megelőzéstől az engedélyezési eljáráson át a tűzvizsgálatig. A tűzoltóságok szervezésénél megjelenik a magántűzoltóság, mint a mezőgazdasági, ipari üzemek saját alkalmazottai közül választott szervezet. A Magyar Tűzoltó Szövetség tűzoltóságokkal kapcsolatos feladatköre részletezve jelenik meg. A rendelet részletesen meghatározza a tűzrendészetre, a tűzoltó szervezetekre, a megelőző tűzrendészetre, a mentő tűzrendészetre és a felderítő tűzrendészetre vonatkozó szabályokat, a büntető rendelkezéseket. A rendelet megalkotóinak figyelemmel kellett lenni a légoltalom szempontjaira is. Kiépült a járási, városi és a vármegyei tűzrendészeti felügyelői rendszer. A tűzrendészet középszintű felügyeleti rendszere mellett ekkor épült ki a rendszer felső szintű része is. Az országot hét tűzrendészeti kerületre osztották, amelyek élén egy-egy tűzrendészeti felügyelő állt. A kerületi tűzrendészeti felügyelők munkáját az országos tűzrendészeti felügyelő fogta össze. Az országos tűzrendészeti felügyelő egyben a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség társelnöke is volt (Parádi, 2008).

1940-ben kiadásra került a Tűzrendészeti szervek egyenruházati, öltözködési és tiszteletadási szabályzata, amely a kor szellemének megfelelő egyenruházatot vezetett be. A háborús viszonyokhoz való alkalmazkodás jegyében került rendszeresítésre a honvédségi mintájú acélsisak. A sisakot keresztbordákkal ütésállóbbá, belső szereléssel áramütés ellen védetté tették, hogy a tűzoltói céloknak jobban megfeleljen. Szürke színe is megkülönböztette a honvédségi sisaktól.

A tűzoltóság a II. világháború után

Hazánk területének jelentős részén még folytak a harcok, amikor a felszabadult országrészekben megkezdődött a közigazgatás újjászervezése. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány első rendelkezései között intézkedett a közbiztonság és annak részeként a tűzvédelem biztosításáról is. A háborús viszonyok és a harci cselekmények következtében az ország tűzoltósága szétesett. A tűzoltók közül sokan életüket veszítették, megrokkantak, hadifogságba kerültek. A felszereléseket nagy veszteség érte, jelentős részüket elhurcolták az országból, ennek következtében a tűz elleni védekezés országszerte minimálisra csökkent. A tűzoltóság és a tűzrendészet újjászervezésének jogi alapját az Ideiglenes Nemzeti Kormány 10.280/1945. ME számú rendelete adta, amely 1945. november 16-án jelent meg. A rendelet előírta: *„Az ország területén minden olyan tennivalót, amelyet valamely jogszabály a tűzoltóság feladatkörébe utal, az egységes magyar tűzoltóság tagjai látják el.”* A tűzoltóságnak eddigi, jellejük szerint történt elnevezését (hivatásos, önkéntes, köteles és magántűzoltóság) megszüntette. Megfogalmazódott: *„Minden község, továbbá minden me-*

gyei és törvényhatósági jogú város, valamint az illetékes szakminiszter által külön rendeletben kijelölt nagyipari, mezőgazdasági és közforgalmi vállalatok tűzoltóságot kötelesek fenntartani.” A rendelet – a biztosítók járulékfizetési kötelezettségének megállapítására vonatkozó rész kivételével – hatálytalanította a tűzrendészet fejlesztéséről szóló 1936. évi X. törvénycikket. Kimondta a háború előtt szervezett összes tűzoltóság és a tűzrendészeti felügyelőség megszüntetését. Megszüntette továbbá az önkéntes tűzoltó testületeket, a Magyar Országos Tűzoltó Szövetséget és a törvényhatósági tűzoltószövetségeket. A tűzoltóságok vagyontát a fenntartó községre, városra, a Magyar Országos Tűzoltó Szövetségét az államra, a törvényhatósági tűzoltószövetségeket a törvényhatóságokra ruházta át. Ez előrevetítette a tűzoltóságok teljes körű államosítását. Az egységes magyar tűzoltóság felügyeletét és ellenőrzését a Belügyminisztérium feladatkörébe utalta. Bevezette az országos tűzoltó főparancsnoki, Budapesten a fővárosi, vármegyékben a vármegyei tűzoltó parancsnoki tisztséget. A 271/1946 BM-rendelet előírta az Országos Tűzoltó Főparancsnokság felállítását, a tűzrendészeti munka alapvető célját a megelőző-, a mentő- és felderítő tevékenységben határozta meg. Meghatározta a tűzoltóságok feladatkörét, szolgálatát és kiképzését.

A tűzrendészet szocialista típusú átalakítása

Az 5090/1948. (V. 13.) kormányrendeletnek jelentős hatása volt a tűzrendészet szocialista típusú átalakítására. Lényegében az állami tűzoltóság megalapítását és szervezeti felépítését tartalmazta. Megszüntette a korábbi városi (fővárosi) tűzoltóságok széttagoltságát, önállóságát, és a tűzrendészeti érdekeket figyelembe véve egyes üzemi tűzoltóságokat is állami tűzoltóegységeké szervezett át. Ezzel létrejött az egységes állami tűzoltóság, megteremtve azt a közös szervezeti alapot, amely lehetőséget nyújtott, hogy az a továbbiakban – igazgatás szempontjából – egységes (központi) irányítás alatt álljon. A belügyminiszter az állami tűzoltóság szervezésére kötelezett vállalatoknál – a tűzoltóság szervezetén belül – üzemi őrségek felállítását is elrendelhetette. Ezek az őrségek a hetvenes évek elejéig fennálltak. Érdekes módon nemcsak vállalatoknál szerveztek tűzőrségeket, hanem jelentős kulturális létesítményekben is. Tűzőrséget kapott például az Állami Operaház, az Erkel, a Nemzeti és a Vígszínház is.

Az irányításra és a felügyeletre vonatkozó rendelkezések erős centralizációra utalnak. Az ország valamennyi tűzoltósága a belügyminiszter felügyelete és ellenőrzése alatt állt. A főparancsnoki tisztelet az országos tűzoltóparancsnok

látta el, aki közvetlenül a belügyminiszternek alárendelt tisztviselő volt. Feladatát és szolgálati viszonyát a belügyminiszter szabályozta, a feladatkörének ellátásához szükséges személyzet létszámát – a pénzügyminiszterrel egyetértésben – a belügyminiszter állapította meg. A vármegyékben a tűzrendészeti felügyeletet – az országos tűzoltó főparancsnok vezetése alatt álló – tűzoltó osztályparancsnokságok gyakorolták, amelyeknek a működési területükön lévő összes városi, községi és vállalati tűzoltóság alá volt rendelve. A tűzoltó osztályok létszámuknak megfelelően tűzoltó alosztályokra, illetve tűzoltó őrökre tagozódtak. Ha a vármegyei székhely törvényhatósági jogú vagy megyei város volt, abban az esetben tűzoltóságának parancsnoka egyben a vármegye tűzoltó osztályának a parancsnoki tisztét is ellátta. Az új rendszerben a parancsnokságok vezetői állományát választás helyett kinevezéssel iktatták be, ami lehetőséget biztosított a hatalomnak a korábbi vezetők hatalomból történő kiszorítására. A tűzoltóságok tagjai katonai rendfokozatot kaptak és ennek alapján sorolták őket a rendfokozathoz megállapított fizetési fokozatba. Ehhez igazodva került kiadásra az új egyenruházati szabályzat is, amely a szovjet típusú egyenruházatot vezette be. Megkezdődött a polgári modelltől a szovjet típusú modellre történő áttérés. Ezen a ponton vált ki a területi közigazgatásból a tűzrendészet (tűzvédelmi igazgatás) és lett állami rendészeti feladattá. 1950-ben a 302/1950/XII.30./MT-rendelet és a végrehajtási utasítás a 359400/1950. V. BM-rendelet megszüntette az Országos Tűzoltó Főparancsnokságot, s ezzel egyidejűleg szabályozta a tűzoltóságok hatáskörét. A tűzrendészeti szervezetet és tevékenységét a továbbiakban a Belügyminisztériumban időközben megalakult V. Tűzrendészeti Főosztály irányította. Ezzel megtörtént a teljes körű centralizálás. Sztálin halálát követően megszűnt a BM V. Tűzrendészeti Főosztálya és 1954-től a tűzoltóság irányítását a BM Országos Tűzrendészeti Parancsnokság végezte.

Az új Tűzrendészeti Kódex

Az új Tűzrendészeti Kódex, amely magába foglalta az 1956. évi 13. számú törvényerejű rendeletet, valamint a 30/1956. (IX. 8.) MT és a 4/1957. (XI. 19.) BM-rendeleteket, új alapokra helyezte a tűzoltást.

Az 1956. évi 13. számú törvényerejű rendelet a tűzoltóságról és a tűzrendészetről a tűzrendészet három területét – megelőző, mentő és felderítő – határozta meg. A tűzoltási feladatokat az állami, az üzemi és községi hivatásos és önkéntes tűzoltóságok látták el. Kötelezte az állami és a társadalmi szerveket és az állampolgárokat, hogy a tűzoltóságokat munkájukban segítsék, a tűz oltásában

minden rendelkezésre álló eszközzel közvetlen vegyenek részt. A belügyminisztert bízta meg a tűzrendészeti irányító és ellenőrzési feladatok végzésével. Az állami tűzoltóság létszámát a Minisztertanács határozatban állapította meg. Az állami tűzoltóság állandó készenléttel biztosította a kárelhárító szolgálatot. Ebbe beletartozott a tűzmegeelőzési, a tűzoltási és a tűzvizsgálati szakterület. Szakirányítás szempontjából a hivatásos tűzoltóság az állami tűzoltóság felügyelete alatt állt, szolgálatának irányelveit a belügyminiszter állapította meg. A törvényerejű rendelet gondoskodott arról, hogy a községekben, az intézményekben, üzemekben is tűzoltóságokat hozzanak létre. A községek tűzvédelmi szolgálatának biztosítására minden községben önkéntes tűzoltóságot kellett szervezni, amelynek létszámát a belügyminiszter szabályozta. Az önkéntes tűzoltóságot indokolt esetben hivatásos tűzoltókkal is meg lehetett erősíteni. A községek önkéntes tűzoltóságai alapszabályban meghatározott szervezeti formában működtek. Az intézmény, üzem vezetője köteles volt az intézmény, üzem tűzvédelmének biztosítása érdekében a dolgozókból önkéntes tűzoltóságot szervezni. A Minisztertanács a tűzoltóságról és a tűzrendészetről 30/1956. (IX. 8.) MT-rendelet kiadásával gondoskodott a törvényerejű rendelet végrehajtásáról. A tűzoltási szolgálatot az ország egész területén az állami tűzoltóság – a hivatásos és önkéntes tűzoltóságok bevonásával – biztosította. A hivatásos tűzoltóság szolgálati ideje (folyamatosan) napi 24 óra szolgálat, melyet 24 óra szabadidő követett. Ez havi 336–360 órás szolgálati időt jelentett.

Kádár-korszak tűzoltósága

A kádári konszolidáció jelei érzékelhetők voltak a tűzoltóságoknál is. A tűzrendészeti átalakító munka utolsó lépéseként, a forradalom leverését követően, került sor a Tűzrendészetről szóló 4/1957. (XI. 19.) BM-rendelet kiadására. A rendelet készítőinek a húsz évvel korábban, más társadalmi viszonyokra épült, de az államosítás során eddig hatályban maradt szakmai anyagát kellett a korabeli viszonyokra átültetni. Ez a jogszabály helyezte hatályon kívül az 180.000/1936. BM-rendeletet. Az 1940-től használt acélsisak leváltására a honvédségnél már 1954-ben bevezetett szovjet típusú acélsisak alumíniummal fémszórt változata került bevezetésre, belső szereléssel áramütés elleni védelemmel ellátva. Ezt 1958-tól 1964-ig viselték tűzoltóink.

A Tűzrendészetről szóló 1/1963. (VII. 5.) BM-rendelet – mely az akkori gazdasági viszonyoknak megfelelően szabályozta a tűz elleni védekezés feladatait – a tűzrendészet még fokozottabb társadalmasításáról intézkedett. Az új terminológiai és osztályozási, elemzési szempontok a tudományos megalapozottságot

erősítették, mint például az A-B-C-D-E tűzveszélyességi osztályok, éghetőségi, tűzállósági fokozatok stb., s lehetővé vált a tűzveszélyesség és tűzállóság összefüggései alapján a differenciálás. Pázmándy Mihály tűzoltó alezredes újítása alapján a tatabányai Hungária Műanyagipari Ktsz-ben 1964-ben 300 db üveg-szövettel erősített poliészter sisakot gyártottak. 1965-ben ilyen sisakkal látták el az állami tűzoltókat, s a szovjet típusú acélsisakokat leváltották. 1970-től plexi arcvédős, a peremükön gumiszalaggal védett sisakok kerültek használatba. Ekkor kerültek rendszeresítésre a szürke műanyagsisakra felerősíthető RC 12-es lúgos akkumulátorból működtetett fejlámpák is, melyek segítettek a sötétben, a sötét helyeken való tájékozódásban.

Jelentős tüzesetek

Budapest főváros gyors fejlődése azzal is együtt járt, hogy egyre több új lakást építettek. A nagyarányú lakásépítési program végrehajtására házgyárakat hoztak létre, és az előre gyártott elemekből egymás után építették a középmagas és magas házakból álló lakótelepeket. 1972. május 18-án éjjel után gyulladt ki egy XIV. kerületi, Csertő utcai panelház. A tűz kiterjedt a B épületrész 6–10. emeleire, ahol közvetlenül veszélyeztetett 40 lakást és mintegy 50 lakót. A tűz következtében heten haltak meg (öten a helyszínen, ketten pedig később a kórházban), 39 lakót és két tűzoltót a mentők különféle sérülésekkel szállítottak kórházba. A tűzoltók az égő lakásokból és a veszélyeztetett emeletekről 145 lakót mentettek ki. A tűz eloltásában 118 tűzoltó tizenhárom gépjárműfecskendővel és hét különleges szerrel vett részt. A tüzet a hetedik emeleti árammérő óra vezetékének hibája okozta.

1979. január 24-én hajnalban, a Zsana határában található földgázmező E-2-es jelű próbakútjából kiszabaduló gáz kigyulladt, és csak huszonhárom nap megfeszített munkájával, február 15-ére sikerült a keletkezett tüzet eloltani, valamint a kutat lezárni. Az Alföldön az 1950-es évek végétől került előtérbe a terület fúrásos kutatása a feltételezett földgáz- és olajkészletek megtalálására. A zsanaít megelőzően számos kisebb mértékű kitörés előfordult, az első jelentősebb baleset 1968 decemberében, Algyőn történt, ahol közel egy hónap küzdelem után, szovjet segítséggel tudták a tüzet megfékezni és a baleset következményeit felszámolni. Az algyői és az azt követő kitörések tapasztalatai Zsanán nagyban segítettek a tűzoltók és az időközben állandósult kitörésvédelmi mentőcsapat munkáját. Ekkor már két darab – szovjet mintára épített, majd továbbfejlesztett – turbóreaktív oltógép (TRO) is rendelkezésre állt, amely a hasonló típusú olaj- és gáztüzek elfojtására a leghatékonyabb eszköznek bizonyult.

A tűzoltóság területi szerveinek tanácsi irányítás alá helyezése

A kormány elrendelte a tűzrendészeti jogszabályok felülvizsgálatát és a szervezeti változásoknak megfelelő korszerű rendelkezések kidolgozását. Ennek eredményeként került kiadásra a tűz elleni védekezésről és a tűzoltóságról szóló 1973. évi 13. számú törvényerejű rendelet, és ennek végrehajtására a 14/1973. (VI. 2.) MT-rendelet, valamint a 4/1974. (VIII. 1.) BM-rendelet. 1972. január 1-jétől az állami tűzoltóság területi szerveit az illetékes tanácsok irányítása alá helyezték. A tűzoltóság 1971. december 31-ig centrális irányítású egységes szervezet volt. A BM TOP (Tűzoltóság Országos Parancsnokság) közvetlen irányítása alá tartozott a 19 megyei és a budapesti parancsnokság, ezek közvetlen alárendeltségébe pedig a járási, városi, fővárosi-kerületi és üzemi tűzoltó parancsnokságok, illetve kirendeltségek. A szervezeti alá-fölérendeltség biztosította a szervezeti, személyzeti és dologi kérdésekben a döntés, utasítás és az ellenőrzés jogát. Az irányításban bekövetkezett változás miatt a felsőbb parancsnokságok irányítási jogai jelentősen csökkentek és azok a tanácsi szervekhez kerültek. A felettes tűzoltóság már nem rendelkezett közvetlen utasítási joggal, ez az alsóbb szintű tűzoltóságokra vonatkozóan azok szaktevékenységének irányítására korlátozódott. A tanácsi szervek joga lett a tűzoltó parancsnok kinevezése, felmentése is. A törvényerejű rendelet az állami tűzoltóságra ruházta az önkéntes és a vállalati tűzoltóság irányításának jogát. Az állami tűzoltóság hivatásos állományú tagjaira továbbra is a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló jogszabályok vonatkoztak.

Az 1973. évi 13. számú törvényerejű rendelet meghatározta a tűz elleni védekezés feladatait, a tűzkárok megelőzése, a tüzek eloltása és keletkezésük körülményeinek vizsgálatát. Változás történt a tűzvédelmi feladatok végrehajtására kötelezettek körében. Az új szabályozás a tűzoltóság mellett a költségvetési szerveket, az állami vállalatokat, a szövetkezeteket, az egyéb gazdálkodó szerveket, a társadalmi szervezeteket és más jogi személyeket is kötelezte a tűzvédelmi feladatok végzésére, amelyet a felsoroltak az állampolgárok közreműködésével láttak el. A belügyminiszter látta el a tűzvédelem ágazati, illetőleg központi irányítását. Az állami tűzoltóság tevékenységét a településeken az önkéntes, a gazdálkodó szerveknél a vállalati tűzoltóság segítette. Az önkéntes tűzoltóság a községekben, a nagyközségekben és a városokban létesített egyesület a tanács tűzvédelmi szerveként tevékenykedett. Az állami tűzoltóság területi szerveinek szolgálati rendszeréről szóló 2028/1974. (VII. 21.) MT-határozat alapján januártól decemberig minden érintett parancsnokságon be kellett vezetni a készültségi állomány 24/48 órás szolgálati rendszerét (24 óra szolgálat, 48 óra szabadidő). Az 1/1975. BM TOP intézkedéssel hatályba léptették az új

tűzoltási szabályzatot, amelynek a rendelkezései már nemcsak az állami, hanem az önkéntes és vállalati tűzoltókra is kiterjedtek. Ezt követően folyamatosan kiadásra kerültek a tűzoltási szabályzatok különös részei: a repülőgéptűzek, olaj- és gázküttűzek, tűzveszélyes folyadéktűzek stb. oltására vonatkozóan. Az Országos Tűzvédelmi Szabályzat kiadásáról szóló 4/1980. (XI. 25.) BM-rendelet lényege az volt, hogy a létesítésre és a használatra vonatkozó tűzvédelmi szabályokat tartalmazó Országos Tűzvédelmi Szabályzatot a belügyminiszter közzétette és alkalmazását elrendelte. 1985-től a Kiskőrösi sisak néven ismert fehérszínű műanyag sisak került rendszeresítésre.

A rendszerváltozástól napjainkig

A rendszerváltozást követően megjelent jogszabályok alapján a tűzoltás és műszaki mentés az államtól az önkormányzatok hatáskörébe került, a tűzvédelmi hatósági jogkör pedig a tűzoltó parancsnokság székhelyének önkormányzati jegyzőjéhez. Az 1990. évi LXV. törvény a tűzvédelemről való gondoskodást az önkormányzatok választható feladatává tette. Az országot felosztották a készenléti tűzoltó egységekkel rendelkező önkormányzatok között, és kötelező közszolgáltatássá tették számukra a tűzoltási és műszaki mentési feladatok végrehajtását. Az 1991. évi XX. törvény is csak a hivatásos tűzoltóságokkal rendelkező önkormányzatoknak tette kötelező feladatává a tűzoltás, műszaki mentés végrehajtását, és kimondta azt is, hogy az önkéntes tűzoltóság társadalmi szervezatként működhet, valamint a tűzvédelmi hatósági jogkört a tűzoltó parancsnokság székhelyének önkormányzati jegyzőjére delegálta. Az 1993-ban megalakult Tűz- és Polgári Védelmi Országos Parancsnokság egy kezdetleges összevonási kísérlet volt a tűzoltási és a polgári védelmi szakterület egybeolvasztására. Az 59/1995. (V. 30.) kormányrendelet meghatározta, hogy 1995. július 1-jével át kell adni a helyi önkormányzat részére a tűzoltóság működését és fenntartását szolgáló állami vagyont, illetve a költségvetési előirányzatként nyilvántartott eszközöket. Az önkormányzati tűzoltóság szakmai felügyeletét ekkor a Tűz- és Polgári Védelmi Országos Parancsnokság látta el. Ez a felügyeleti forma azonban nem bizonyult hosszú életűnek, hiszen az 1996-ban megjelent új Tűzvédelmi törvény (1996 évi XXXI. törvény) és a Polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény hatálybalépésével két új országos hatáskörű rendvédelmi szerv jött létre: a BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága és a Polgári Védelem Országos Parancsnoksága.

Az 1999-ben megjelent katasztrófavédelmi törvény (1999. évi LXXIV. törvény) összevonta az állami tűzoltóságot és a polgári védelem szerveit, létrehozva a

katasztrófavédelmi szervezetet. A törvény segítségével megfelelő színvonalra emelkedett az életet és a vagyónbiztonságot, a természetes és épített környezetet veszélyeztető természeti és civilizációs katasztrófák megelőzése, illetve a károsító hatásaik elleni védekezés. A katasztrófavédelmi törvény 2000. január 1-jétől lépett hatályba, mellyel egyidejűleg a BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága megszűnt és megalakult a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. A katasztrófavédelem és azon belül a tűzoltási és műszaki mentési feladatok végrehajtása állami feladat lett, amelyet a főigazgatóság a megyei szervezetein keresztül lát el. Fenti jogszabály végrehajtási rendelkezése értelmében az országos katasztrófavédelmi főigazgató szakfelügyeletet lát el a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságok vonatkozásában. A tűzoltóság 2000. január 1-jétől a katasztrófavédelem egységes rendszerének integráns része lett. A katasztrófavédelmi törvény 2011. évi módosításával (2011. évi CXXVIII. törvény) megteremtődött az alapja a hazai egységes katasztrófavédelem végleges kiépítésének. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény értelmében „a tűzoltás és műszaki mentés állami feladat”. A hivatásos tűzoltóságok állami irányítás alá vonásával, 2012. január 1-jével a katasztrófavédelem szervezeti rendszere is átalakult Magyarországon. Az átalakítás során helyi szintű szervként 65 katasztrófavédelmi kirendeltség jött létre, illetve a kirendeltségek közvetlen alárendeltségébe kerültek az addig önkormányzati irányítású hivatásos tűzoltóságok.

Felhasznált irodalom

- Berki I. (2013): „*Ecce ego christianus sum*”. *Szent Flórián vértanú, a védőszent*. https://egycsepptuz.hu/letoltes/szent_florian.pdf
- Berki I. (2014): *A Katasztrófavédelem Központi Múzeumának története és kiállításai*. Rendvédelem-történeti füzetek, 35-38, 25–34.
- Lakatos O. (1881): *Arad története*. Arad: Szerzői kiadás
- Markusovszky B. (1911): *Magyar Országos Tűzoltó Szövetség története. I. rész. Az első két évtized (1870–1890) története*. Budapest: ifj. Kellner Ernő nyomdája
- Parádi Á. (2008): *A magyar rendvédelem civil szerveződése 1867–1945*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 18, 66.
- Perczel O. (2012): *Adalékok a Párizsi Nagyáruház tűzkatasztrófájának történetéhez*. FONS XIX, 2, 237–276.
- Réti R. (szerk.) (2003): *Tűzoltó Múzeum Évkönyve 2003*. Budapest: Tűzoltó Múzeum
- Roncsik J. (1935): *A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség hatvanéves története 1870–1930*. Debrecen: Városi nyomda

- Roncsik J. (1938): *Gróf Széchenyi Ödön*. Budapest: Magyar Országos Tűzoltó Szövetség
- Szabó K. (1986): *Nemzetközi összefogás a tűzvédek ellen*. Budapest: Tűzoltó Múzeum III. Évkönyve, 260-269.
- Szilágyi J. – Szabó K. (1986): *A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig*. Budapest: BM Könyvkiadó
- Tarján R. – Minárovics J. (1968): *Az önkéntes tűzoltóságok történetéből*. Budapest: Belügyminisztérium

Jogszabályi hivatkozások

- 1872 évi VIII. törvénycikk. Az ipartörvény
- A m. kir. belügyminiszternek 230.000/1925. B. M. számú körrendelete. A tűzrendészeztől alkotott 53.888/1888. B. M. számú rendelet kiegészítése, módosítása és végrehajtása
1936. évi X. törvénycikk a tűzvédelem fejlesztéséről
- Ideiglenes Nemzeti Kormány 10.280/1945. ME számú rendelete A tűzoltóság és a tűzrendészet újjászervezéséről
- 5.090/1948. kormányrendelet az állami tűzoltóság szervezése és a tűzoltóság szervezete tárgyában
1956. évi 13. számú törvényerejű rendelet a tűzoltóságról és a tűzrendészeztől
- 30/1956. (IX. 8.) MT-rendelet a tűzoltóságról és a tűzrendészeztől
1973. évi 13. számú törvényerejű rendelet a tűz elleni védekezésről és a tűzoltóságról
- 2028/1974. (VII. 21.) MT-határozat Az állami tűzoltóság területi szerveinek szolgálati rendszeréről
1990. évi LXXV. törvény a helyi önkormányzatokról
1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről
- 59/1995. (V. 30.) kormányrendelet a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok tárgyi és költségvetési átadás-átvételének rendjéről
1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltásról
1996. évi XXXVII. törvény a polgári védelemről
1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- MNL OL K 27-1871. szeptember 19., 39. ülés, 7. napirendi pont. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára. Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, 1867–1944. Eredeti, aláírásokkal ellátott jegyzőkönyv
- Tűzrendészeti Közlöny, 1933. március